

Általános bemutatás

Magyarország Kormánya a 2011-ben elfogadott Nemzeti köznevelési törvénnyel bevezette az iskolai közösségi szolgálat teljesítését, amely a társadalmi és pedagógiai célja mellett az érettségi bizonyítvány kiállításának előfeltételeként teljesítendő tevékenység. A közösségi szolgálat teljesítése során fejleszthetők a tanulók különböző készségei és kompetenciái, mint például

- a kritikus gondolkodás,
- az érzelmi intelligencia,
- az önbizalom,
- a felelősségvállalás,
- az állampolgári kompetencia,
- a felelős döntéshozatal,
- a hiteles vezetői készségek,
- a szociális érzékenység,
- a társadalmi felelősségvállalás,
- a kommunikációs készség,
- az együttműködés,
- az empátia,
- a konfliktuskezelés,
- a problémamegoldás.

Mindezek hozzájárulnak ahhoz, hogy a középiskolás tanulók megismerjék a közösségben való tevékenykedés erejét, majd az ily módon szerzett tudásukat életük során jól hasznosíthatják.

A kompetenciák fejlesztése mellett a pályaeorientációban is fontos lehet a tanulóknak az 50 óra iskolai közösségi szolgálat. Az iskola a közösségi szolgálat megszervezésével törvény adta kötelezettségének tesz eleget. Az iskolai közösségi szolgálati program különös értéke, hogy tanórán kívüli tevékenységgel, informális és nem formális eszközök felhasználásával erősíti a tanulók szociális érzékenységét.

A pedagógiai célokon túl az is lényeges, hogy a végzett tevékenység legyen hasznos minden érintett tanuló számára: érezze, hogy olyan feladatot lát el, amellyel javíthatja a helyi közösség és a fogadó intézményekben élők, vagy dolgozók életminőségét, illetve a tevékenysége, jelenléte hasznos a fogadó intézményekben élők, tevékenykedők számára.

A készségek fejlesztésétől az egyéni céljaik megtalálásán keresztül lehetőségként élhetik meg az önmegismerés folyamatát, sőt új személyes emberi kapcsolatokkal gazdagodhatnak.

Tehát a közösségi szolgálat egyszerre irányul a társadalmi hasznosságra és a pedagógiai célok elérésére: célja, hogy szociálisan érzékenyebbek legyenek a diákok, és később tudatos állampolgárként önkéntesekké váljanak, de fontos az a nevelési cél is, amely még tudatosabbá teszi a fiatal generáció számára, hogy nem önálló szigetként élünk a világban, hanem egy közösség tagjai vagyunk, ezáltal felelősséggel tartozunk egymásért, a közösségért.

Milyen jellegű tevékenységek végezhetőek a közösségi szolgálat keretei között?

- egészségügyi (minden esetben mentort kell biztosítani ezen a tevékenységi területen)
- szociális és karitatív
- oktatási
- kulturális és közösségi
- környezet- és természetvédelmi –
- katasztrófavédelmi –
- a rendvédelmi szerveknél bűn- és balesetmegelőzési.

Példák:

Szociális tevékenységek:

- idősek segítése egyénileg,
- otthonukban (sétáltatás, bevásárlás, beszélgetés, közös főzés, takarítás, udvar rendbe tétele, favágás stb.)
- idősek támogatása szociális intézmény keretei között
  - sétáltatás, beszélgetés, szoba rendezése, étkezésben segítség, ágynemű áthúzása);
  - felolvasás, beszélgetés,
  - egyéb, a mentális egészséget támogató tevékenységek;

Oktatási tevékenységek:

- korrepetálás
  - iskolákban
  - alsóbb évfolyamokon,
  - gyermekotthonban,
  - sajátos nevelési igényű intézményben
- bölcsődékben, óvodákban, a mindennapi tevékenységekben, játékokban való részvétel
- oktatás idősek számára (például számítógép-használat, nyelvtanítás)
- egyéb oktatási tevékenységek

Kulturális, közösségi tevékenységek:

- kulturális intézményekben múzeumpedagógiai, vagy egyéb szolgálat segítése
- közösségi tevékenységek (katonasírok gondozása)
- közgyűjteményben önkéntes feladatok ellátása
- bölcsődékben, óvodákban, idősek otthonában stb. kulturális program szervezése (bábjáték, amatőr színelőadás, versmondás, felolvasás, mesemondás, éneklés)

Környezet- és természetvédelmi tevékenységek:

- parkrendezés
- közösségi terek tisztítása, rendezése – javítás, festés stb.
- szociális intézmény környezetének rendezése, növényültetés, avar összegyűjtése

- környezettudatosságra, fenntartható fejlődésre vonatkozó programokban való részvétel, a programok népszerűsítése (iskola, civil szervezet honlapján, blog írása, szórólapok készítése stb.)
- megújuló energiaforrások fontosságát szolgáló programok népszerűsítése
- egyéb környezet- és természetvédelmi tevékenység

Fogadó szervezet lehet:

- a helyi önkormányzat
- a helyi önkormányzatok társulása és a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulása az általa biztosított közszolgáltatások és katasztrófavédelmi feladatai körében
- a nemzetiségi önkormányzat a jogszabályban meghatározott közfeladatai körében
- a költségvetési szerv az alaptevékenysége körében
- a magyarországi székhelyű civil szervezet
- közhasznú szervezet a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;
- a magyarországi székhelyű egyházi jogi személy a hitéleti, a közcélú és a működésével összefüggő tevékenysége körében
- szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, illetve intézmény
- egészségügyi szolgáltató
- oktatási intézmény
- felsőoktatási intézmény
- muzeális intézmény
- nyilvános könyvtár
- közlevéltár
- nyilvános magánlevéltár
- közművelődési intézmény

Alapelvekről

A helyi közösség erősítése: A közösségi szolgálat során végzett feladat olyan tevékenységet/tevékenységeket jelent, amely(ek) a helyi közösség javát szolgálják, és amelyek az iskolában vagy az iskola közvetlen környezetében – esetleg néhány kilométeres körzetében –, vagy a tanuló lakóhelyén, vagy annak közvetlen környezetében valósulnak meg.

Szabad választás elve: A tanulók – a szülőkkel, tanárokkal való egyeztetés alapján – maguk választhatják ki az általuk végzendő tevékenységeket az iskola által megszervezett vagy a maguk által javasolt, az iskola által pedig elfogadott tevékenységek közül.

Anyagi érdektől függetlenség elve: Az iskolai közösségi szolgálat kapcsán a felek (pedagógus/oktató, intézmény, fogadó szervezet, magánszemély, tanuló, szülő) anyagi érdeke a programban nem merülhet fel, a tanulók tevékenysége nem juttathat senkit ilyen jellegű előnyhöz, haszonhoz.

Szervezett keretek közöttiség elve: A középiskola feladata és felelőssége az iskolai közösségi szolgálat szervezése és koordinálása, ezért előírás, hogy csak az iskola szervezésében lehet az elszámolható tevékenységet végezni. A tanulónak a tevékenység megkezdése előtt rendelkeznie kell az erre jogosult iskolai személy, a feladat felelősének és szüleinek jóváhagyásával.

Kettős cél elve: A tevékenységek során egyszerre kell a szolgálatjellegnek és az élménypedagógia-alapú tanulásnak megvalósulnia. A közösségi szolgálat megvalósulásához szükséges egyfajta tanulási folyamat jelenléte is.

Kölcsönösség elve: A segítő és a segítségre szoruló személy – lehetőségeihez mérten –aktívan bevonódik a programba. A kölcsönösség megélésére a felkészítés során kell érzékennyé tenni a tanulókat, így elősegítve, hogy a tanuló nyitott és elfogadó legyen azzal a személlyel, akivel kapcsolatba lép.

Közvetlenség elve: A közösségi szolgálat során nem a szervezetet, hanem közvetlenül a szervezet célcsoportját szolgáló tevékenységet kell végezni. A segítő (tanuló) és a segítségre szoruló között személyközi együttműködés, partnerség jön létre, ami a személyek közötti valódi kapcsolatra helyezi a hangsúlyt, amely alkalmas a személyiségformálásra, az önismeret fejlesztésére.

Együttműködés elve: Az iskolában vagy a fogadó szervezetnél a közösségi szolgálat kapcsán partneri viszony alakul ki az összes érintett között, nem jelenhet meg alá-fölérendeltség sem a pedagógus/oktató- tanuló, sem a fogadó szervezet- tanuló, sem az ellátott, segített személy- tanuló viszonyában.

Arányosság elve: A tanuló iskolai (pl.: DÖK) vagy olyan külső szervezetnél, amelynek tagja, csak részben végezheti a közösségi szolgálatot. Az ilyen jellegű, egyébként is végzett feladat (pl. diákönkormányzati, sportegyesületi, énekkari vagy bármely más szervezetet érintő) önmagában még nem minősül közösségi

szolgáltatnak. Ha a tevékenység kiegészül aktív, egyéni, az iskolai közösségi szolgálat jogszabályban említett területein ellátandó többletfeladattal, az iskola által elfogadott arányban számolható el az előírt 50 óra részeként.

Változatosság elve: Az alapvető pedagógiai cél szempontjából fontos, hogy tevékenységtől függően, lehetőség szerint több területen (pl. három) és rendszeresen ismétlődő tevékenységekre épülve végezze a tanuló ún. kontaktóra (min. 40 óra) feladatait. Lehet olyan terület, ahol indokolt az 50 óra egy fogadó intézménynél való teljesítés, míg más esetben nem. A változatosság mértékéről a koordinátor pedagógus a tanuló megkérdezésével, indokolt esetben a szülővel való konzultációt követően dönt.

Fenntarthatóság elve: Lehetőleg olyan tevékenységekben vegyenek részt a tanulók, amelyek hosszútávon fenntarthatók, valamint a további évfolyamok és az ellátottak számára is előnyösek.

Részrehajlás-ellenesség: A tanuló a közvetlen hozzátartozójánál, annak közvetlen munkahelyén nem végezhet közösségi szolgálatot csak nem rokon felnőtt felügyelete alatt, más részlegen. A nagyszülők, segítségre szoruló rokonok, közeli hozzátartozók látogatása önmagában érték, de nem számolható el a közösségi szolgálat részeként.